

Sirena chilota -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pincoya>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Caleuche>

http://en.wikipedia.org/wiki/Sirena_chilota

Sirény - gréc.pl. Seirénes, lat. Sirenes

-v gréckej mytológii vtáky - ženy (pozri *monštrá*); lákali moreplavcov na útesy svojím spevom a keď vstúpili na ich breh, vrhli sa na nich a vycicali im krv (*Odysseus*, aby im odolal, nechal sa priviazať ku stožiaru lode a svojim námorníkom nechal zaliať uši voskom); *Argonautov* pred spevom Sirén zachránil ešte krajší spev *Orfea*; sídlom Sirén bolo *nebo* alebo *podsvetie* (podľa Homéra sídlili na ostrove); v stredoveku splývali (zrejme pre svoju podobu) s *Harpyami*, čoho dokladom sú *ilustrácie* (Doré); staročestina mala pre ne výraz ochechule (*Gesta Romanorum – Príbehy rímske*); v stredovekých bestiároch niekedy splýva ikonografia sirény a *morskej panny* (ženská bytosť bez krídiel, s chvostom ryby)

Gesta Romanorum: staročeský výraz pre *Sirénu* bol Ochechula; tieto monštrá so ženskou hlavou a vtáčimi krídlami a pazúry podobne ako ich grécke náprotivky Sirény žili na jednom ostrove a ľúbežne rôznym spôsobom spievali: jedna ľudským hlasom, druhá na píšťalu a tretia na *strmeň* (starobylý hudobný nástroj); potápali všetky lode, keď ich posádku uspali; vtedy ich vodca *Ulixes* prikázal, aby ho priviazali ku sťažňu a uši jemu voskom zaliali; tak bez úhony preplával okolo ostrova a Sirény vo vlnách utopil

Zamarovský: dcéry riečneho boha *Achelo*a a Múzy *Terpsichore*; podľa Homéra boli dve, podľa neskorších autorov ich bolo deväť, a ako ukazujú ich mená, vynikali krásnym hlasom: *Aglaiofone* (Jasnohlasá), *Telxepieia* (Očarujúca), *Peisinoe* (Zaliečavá), *Molpe* (Spevavá); na svoj hlas boli veľmi pyšné, a vyzvali preto na súťaž samotné *Múzy*; podľahli a Múzy ich za trest premenili na polovtákov; podľa inej povesti nechala im krídla narásť bohyňa *Afrodita*, lebo boli opakom prelietavých žien a neprístupné *láske*; tak či onak, po tejto premene si zachovali svoj krásny hlas; z hanby potom odleteli na skalnatý ostrov neďaleko *Skylly* a *Charybdy*, kde sladkým spevom lákali námorníkov, aby ich zaškrtili a vycicali im krv; podľa ďalšej verzie boli Sirény pôvodne *nymfy* a družky bohyne *Persefone*, ktorá v ich spoločnosti vyrastala; keď ju uniesol boh *Hádes* do *podsvetia*, strašne nariekali, a pretože im ľudia nepomohli *Persefone* hľadať, odsťahovali sa ďaleko za more a tam sa na náhodných príšelcoch mstili; ako sa zdá, pôvodne boli Sirény symbolmi podsvetných duchov a nazývali ich aj „*Múzy podsvetia*“; po ich premene na prímorské monštrá ich umiestňovali na sorrentské pobrežie alebo na tri malé protiľahlé ostrovy *Licosa*, *S.Pietro* a *La Galetta*; niekedy sa považoval za ich sídlo aj ostrov *Capri*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; vtáky; monštrá; Alkonost*

www: rímski básnici ich umiestnili na niektoré malé ostrovy zvané *Sirenum scopuli*; v niektorých neskorších tradíciách sa uvádzajú doslovné geografické názvy: ostrovy *Anthemoessa* alebo *Anthemusa*, inokedy *mys Pelorum* alebo iné ostrovy, známe ako *Sirenuse* v blízkosti *Paestum*, alebo v *Caprae*; všetky tieto lokality boli obklopené skalami

www: podľa *Ovidia* boli Sirény boli spoločníčkami mladej *Persefone* a dostali o *Demeter* krídla, aby hľadali *Persefone*, keď bola *Hádesom* unesená; podľa *Hygiea* však mala *Demeter* preklínať Sirény za to, že zasahovali do únosu *Persefony*

www: vo štvrtom storočí, keď pohanské náboženstvo zatlačilo kresťanstvo, bola viera v existenciu Sirén zatlačená do úzadia; hoci *Hieronymus* použil slovo Sirény, keď prekladal v *Izaiášovi* (13,22) hebr. výraz *ítanie* (šakaly) a tiež použil slovo Sirény pre sovy v *Jeremiášovi* (50,39), *sv. Ambróz* to vysvetlil tak, že išlo o jednoduchý *symbol* alebo *alegóriu* svetských pokušení a nie potvrdenie existencie postáv z gréckeho mýtu; podľa *Ambróza* Sirény boli symbolom pre nebezpečné pokušenia, ktoré predstavujú ženy v priebehu celého kresťanského umenia; v 17.storočí niektorí jezuitskí spisovatelia začali tvrdiť, že Sirény skutočne existujú (*Cornelius, Lapid, Antonio de Lorem, Athanasius Kircher*) a tvrdili, že na arche *Noemovej* muselo byť pre ne postavené zvláštne oddelenie

Wensleydalová: za 3000 rokov zaznamenaných dejín boli sirény prekabátené iba dva razy; *Odyseus* aj *Argonauti* unikli z ich pazúrov, ale nespočetní námorníci nemali to šťastie (pozri *moreplavci/moreplavba*); každá Siréna má hlavu krásnej ženy na tele *orla*; jej operenie sa vraj medzi jedincami mení; na rozdiel od starej, škaredej a páchnucej *Harpye* siréna nemá ruky, prsia ani žiadne iné ľudské znaky; pokiaľ ide o útok, spolieha na svoje ostré pazúry a na *spev*; Sirény žijú v malých kolóniách s tromi až ôsmimi jedincami; starogrécke zdroje hovoria o dĺžke ich života niekoľko storočí; Sirény žili na skalnatých ostrovoch s početnými útesmi a plytčinami, na ktorých sa mohla rozbiť každá loď, ktorú prilákali; len čo napoly utopených námorníkov vyplavil breh, napadli ich; antické správy hovoria o lúkach posiatych kosťami a strašnými pozostatkami; najnápadnejším znakom Sirén bol ich zvodný spev, ktorý lákal mužov a napokon vošiel do súčasnosti ako symbol fatálnej *zvodnosti* (pozri *osud*); ich spev podľa gréckeho lyrického básnika Pindara (†446) znel ako zvuk *flauty*; podľa *Homéra* i *Cicera* príťažlivosť spevu Sirén spočívala v prísľuboch exotických potešení a nadpozemských *rozkoší*; existuje dokonca zaujímavé tvrdenie, že spev sprevádzali *hudobné nástroje*, čo je však v rozpore s predstavou bezrukých Sirén; Servius (Servius Tullius, legendárny šiesty rímsky kráľ, ktorému je pripisované postavenie rímskych hradiieb; †534) vravel, že jedna hrala na *pišťaly* a ďalšia na *lýru* (možno už tu sa prejavuje splyvanie Sirén s Harpyami, ktoré mali viac ľudských znakov); starí Gréci pripisovali Sirénam aj schopnosť *veštenia*; niečo podobné sa tvrdilo aj o Harpyách; grécke báje (pozri *grécka mytológia*) sa zmieňujú o jednej zvlášť známej kolónii Sirén, žijúcej na pobreží medzi Talianskom a Sicíliou; tieto Sirény vraj boli potomkami jednej z múz, buď *Terpsychoré*, alebo *Melpomené* a riečneho boha *Acheloa* (pozri *bohovia vodní, morskí, riečni, dažďa, rosy*); svoju zmiešanú podobu nadobudli po tom, čo podľahli v speváckej súťaži (porovnaj porovnaj súťaž *Apolóna* a *Marsya*); v inej legende vystupujú ako spoločníčky *Persefony*, ktorú uniesol Hádes; Sirénam v ich smútku narástli krídla, aby ju mohli hľadať; Sirény sa stali v Odyseových časoch hrozbou pre moreplavbu v západnom *Stredomorí*; Odyseus, ktorého vopred varovala čarodejníca *Kirké*, sa pred nimi uchránil tak, že svojej posádke zapchal uši voskom; keď tadiaľto o niekoľko rokov neskoršie prechádzali *Argonauti*, boli zaskočení a stratili najmladšieho člena svojej posádky Butta, kým Orfeus neprehlušil ich spev svojim príťažlivým hlasom; podľa niektorých správ boli Sirény týmto činom tak ponížené, že spáchali *samovraždu*; rovnako reagovali aj na svoju porážku Odyseom; v kresťanských časoch boli sirény alegóriou *pokúšenia* diabla (pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*); vystupujú aj v stredovekých *bestiároch*, aj keď sa často zamieňali s *morskými pannami*; siréna je príbuzná harpye a jej variantom by mohli byť slovanské *rusalky*, ktoré svojím krásnym spevom a tancom lákali mužov do hrobu

Becker: často sa vykladajú ako symbol nebezpečenstva moreplavby alebo obecné zvodných smrtonosných nebezpečenstiev; z pohľadu psychoanalýzy sa dajú chápať ako obraz nutkavých autodeštruktívnych tendencií; neskoršie antické výklady v nich pozitívne videli pevkyne z *Elysia*, ktoré súviseli s harmóniou sfér; v stredoveku boli Sirény často zobrazované s rybími chvostmi a predstavovali diabolské zvody (evidentne ide o splyvanie Sirén s *vodnými pannami*); *Lorelei*, ktorá žila v Rýne, bola vnímaná ako nemecká Siréna

Heinz-Mohr: pôvodne zrejme duchovia mŕtvych rovnako ako *Erinye, kéry, harpye* a d. sú takmer výlučne ženské démoni asýrsko-babylonského pôvodu; podľa kresťanského apokryfu *Kniha Henochova* ide o ženy *padlých anjelov*; po všetky časy boli Sirény chápané ako diabolské pokúšenie *zmyselnosti* (pozri *Luxuria, Cnosti a Neresti*); stredoveké umenie ich zobrazuje v dvoch rozdielnych podobách: 1. ako vtáčie Sirény, takmer totožné s Harpyami, t.j. ako vtáky s hornou časťou tela ženy; antickú podobu (pozri Wensleydalová) umelci z neznalosti nerešpektovali; vtáčie chvosty Sirén niekedy prechádzajú v chvost hada na znamenie nebezpečenstva (diabolské pokúšenia), ktoré predstavujú; rybie Sirény sa objavujú neskoršie; spodnú časť majú v tvare ryby, čím sa približujú k predstave *morských paniien*; niekedy ich spodný diel tela je rozpoltený do akýchsi šupinatých nôh a Sirény idú na rybe; alebo Sirény rybu hltajú, pričom ryby tu predstavujú symboly duší, ktoré zmyselnosti vbehli do pasce; tiež ich vlajúce *vlasy* sú podľa stredovekých *kazateľov* „pascou zmyselnosti“; Sirény boli tiež obľúbeným motívom *renesančného umenia*; rýnska *Lorelei* je v podstate riečna siréna; sirénou je aj ruská *Alkonos*

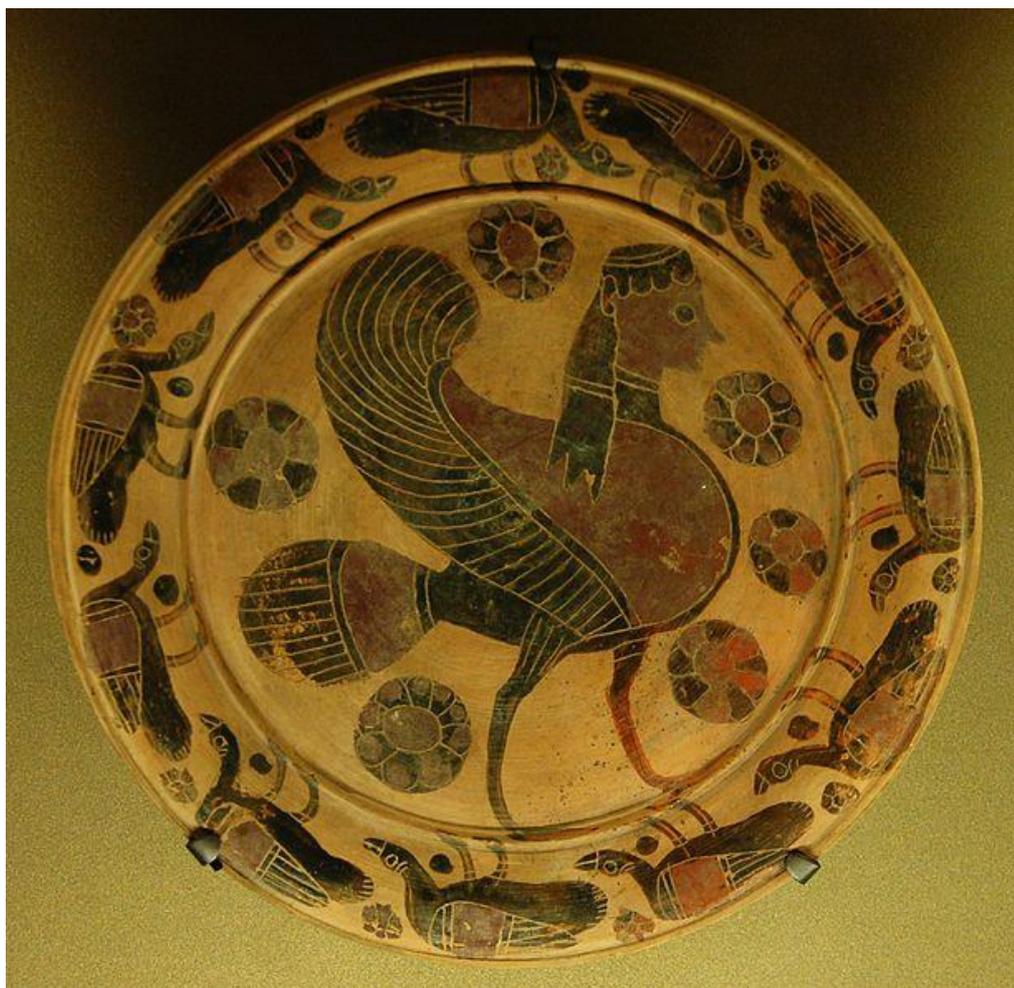
-vedci udávajú, že veľryby beluhy, ktoré vydávajú rôzne zvuky, považovali námorníci za sirény

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3177755110/in/photostream/>
<http://it.wikipedia.org/wiki/Napoli>

http://www.google.sk/search?q=Siren+painter&rlz=1C1TEUA_enSK466SK466&aq=f&oq=Siren+painter&sourceid=chrome&ie=UTF-8

<http://en.wikipedia.org/wiki/Siren>

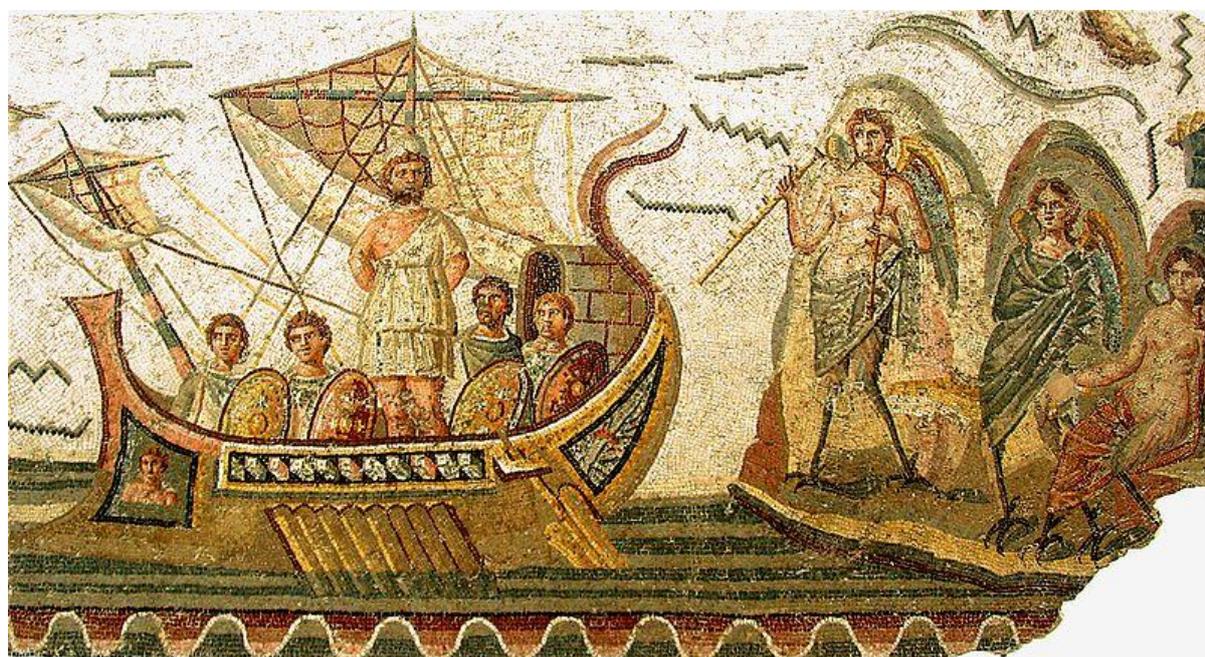
<http://en.wikipedia.org/wiki/Sirin>

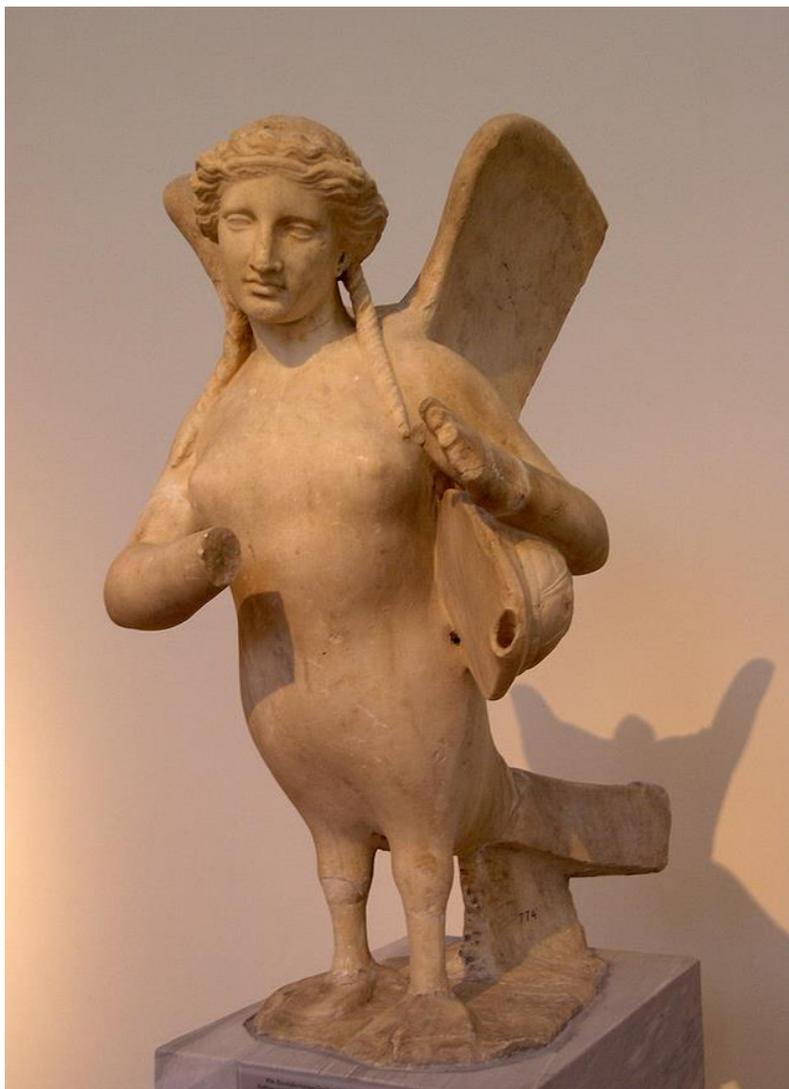
Siréna (čiernofigurová keramika)

Odyseus a Sirény (váza od Siren Painter, 480-470 pr.Kr.)

Ulysses a Sirény (rímska mozaika)

Siréna (funerálna socha, 370)

Sirény (spojené hlavice, opátstvo Santo Domingo de Silá, Španielsko, 11.st.)

Sirény lákajú námorníkov (bestiár, 1444)

Siréna (bestiár, 15.st.)

Siréna ničí stožiar lode a láka námorníkov spevom (bestiár Harley 4751, 2.štvrtina 13.st.)

Sirény lákajú námorníkov (stredoveký bestiár, 1444)

H. Aldegrever: Svetník s torzom sirény v spodnej časti (detail rytiny, 1528)

L. F. Leighton: Rybár a Siréna (1856-1858)

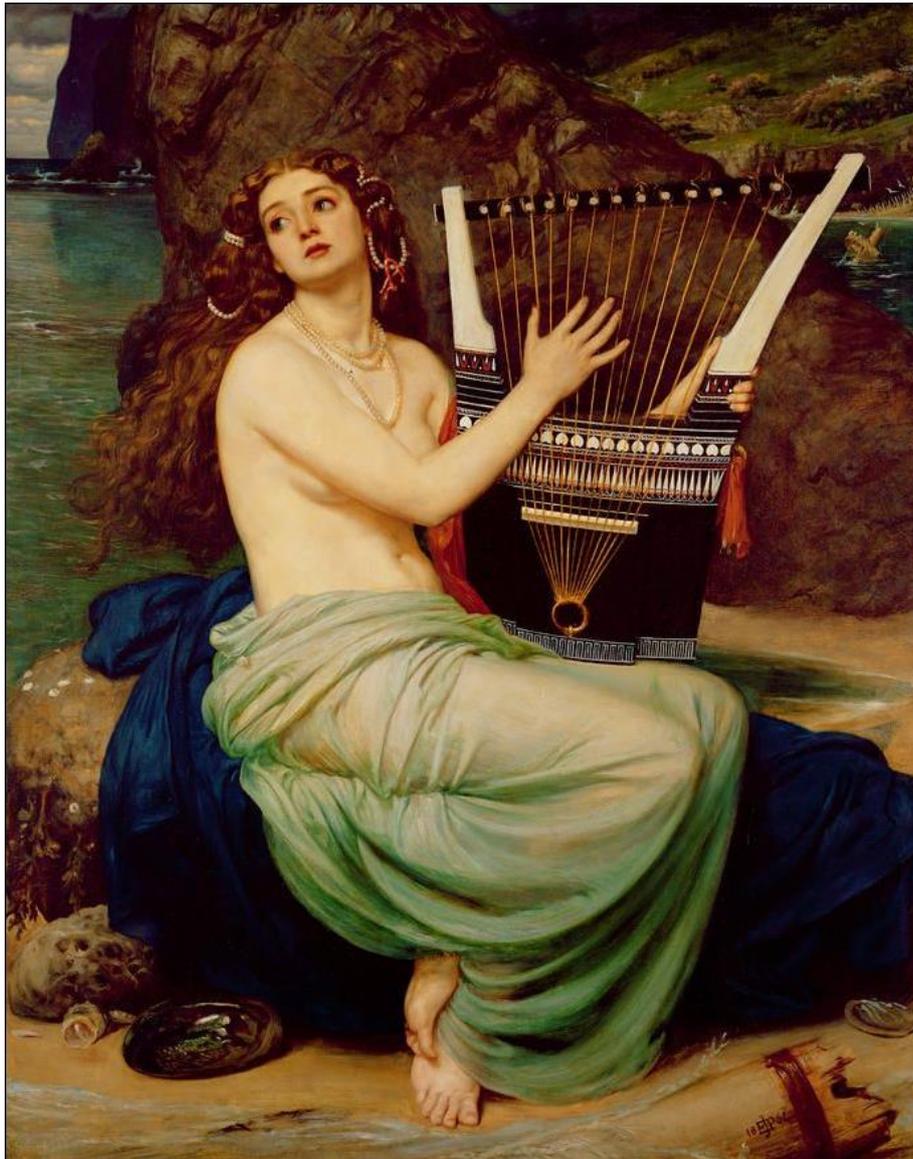
J. W. Waterhouse: Siréna (19.st.)

J. W. Waterhouse: Ulysses a Sirény

W. Etty: Sirény a Ulysses (1837)

E. Poynter: Siréna (1864)

E. Poynter: Jaskyňa víl búrky (1903)

H. J. Draper: Odysseus a Sirény (1909)

Siréna z Canosa - terakotová soška Sirény z 1.st.pr.Kr.; vykopaná v Myrina; pohrebná keramika

-soška Sirény s vtáčimi nohami, krídlami a chvosta, nesúca *citaru*; pravá ruka nad hlavou je typickým *gestom* náreku

[http://en.wikipedia.org/wiki/File:Sirena_de_Canosa_s._IV_adC_\(M.A.N._Madrid\)_01.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Sirena_de_Canosa_s._IV_adC_(M.A.N._Madrid)_01.jpg)

Siriah - pozri *piliere krajiny Siriah*

Sírius - jasná *hviezda* v súhvezdí *Veľkého psa*; v *gréckej mytológii* podľa jednej verzie *Orionov* pes, s ktorým po svojej smrti poľoval v *podsvetí*; v *egyptskej mytológii* na psovi zobrazovaná aj bohyňa *Eset* (zobrazenie vyjadrovalo jej splnutie s bohyňou *Sopdet*, čiže naším Síriom, ktorého Gréci a Rimania volali *Psia hviezda*); pozri *fénix, jazdecké zviera; Beatus Girona*

-najjasnejšia hviezda nočnej oblohy, známa ako „*psia hviezda*“, lebo náleží do súhvezdia *Veľkého psa*; lat. sa Sírius povie *canicula* – „malý pes“; starí Rimania hovorili, že „*canicula zomiera*“ alebo že sú „*psie dni*“, čo označovalo dni, ktoré s Sírius objavoval pri východe slnka na severnej oblohe; pretože v túto dobu zvyčajne bývalo najparnejšie leto a Sírius jasne žiaril, slovo Sírius tiež znamenalo *planúť*; na počesť Síria sa obetoval hnedý pes

sírny lev - lev sírny

sirotinec, siroty - *patrónom* sirôt je *Hieronymus Emiliano*; pozri *mesto, veniec adventný*

<https://fr.wikipedia.org/wiki/Orphelin>

https://www.google.sk/search?q=orphelin&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCILxqYOA78YCFUO9FAodvyIGUA&dpr=1#tbm=isch&tbs=rim%3ACfOaeLLSWT2pIjhEvjEI_1KRLy7rSqzWq69c4w_1YDVy5FIg9V1815tuhGxIGdEIBvfoQ7OgZksHp1S_13mDPEHBYL3hSoSCUS-MQj8pEvLEdPyqfGrmtm_1KhIJutKrNarr1zgRsZ2Ge8vCe7OqEgnD9gNXLkUiDxG94gkiRSGeMCoSCVWXzXm26EbGEfEuU0AnAvz4KhIJUZ0SUG9-hDsR5m4mKQam_1EAqEgk6BmSvenVL_1REvEBCB8K3klCoSCeYM8QcFgveFEXJUS-yKk15k&q=orphelin&imgre=

H. King: Bezdomovec (1872)

B. E. Murillo: Chlapci jedia hrozno a melón (1645)

E. Delacroix: Osirelé dievča na cintoríne (1824)

Nedatované:

sírouhlík - www: historický termín *alcohol sulfuris*

sirôtka - český výraz maceška; pozri *kvet*

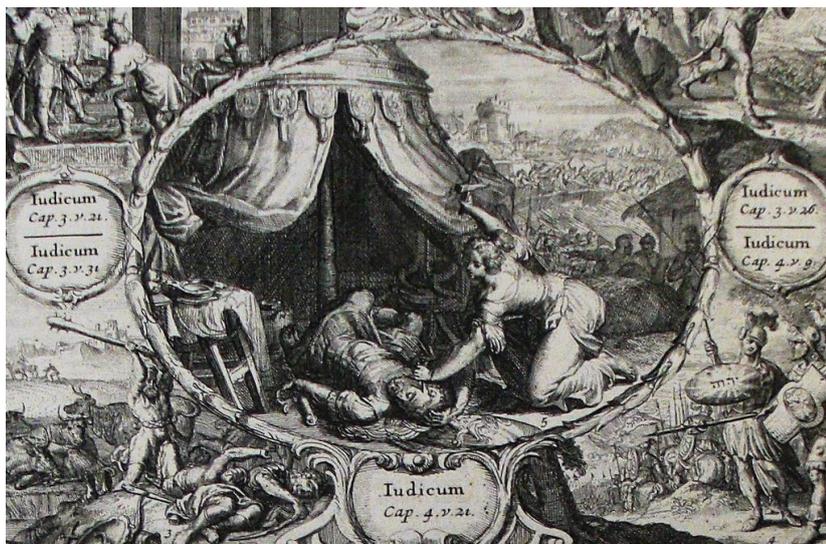
V. van Gogh: Košík sirôtky na malom stole (1887)

Sisamnes - podľa *Herodota* bol Sisamnes skorumpovaný sudca za vlády perzského kráľa *Kambysa II.*; keď prijal úplatok a vydal nespravodlivý rozsudok, kráľ ho dal zatknúť a zaživa stiahnuť z kože; jeho koža bola následne použitá na pokrytie sedadla, na ktorom súdil jeho syn; pozri *sťahovanie z kože*

G. David: Rozsudok Kambyseho. Kráľ Kambyses a sudca Sisamnes (1498)

Sísera - (*Kniha sudcov 4,21-22*); kanaánsky veliteľ, ktorý dvadsať rokov utláčal *Izraelitov*; zabila ho kolíkom *Jael*

(*Kniha sudcov 4,21-22*) Jael zabíja Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,21-22) Jael zabíja Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,22) Jael ukazuje Barakovi zabitého Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,21-22) Jael zabíja Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,22) Jael ukazuje Barakovi zabitého Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,22) Jael ukazuje Barakovi zabitého Síseru (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,22) Barak nachádza Síseru mŕtveho (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

(Kniha sudcov 4,22) Barak nachádza Síseru mŕtveho (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)
(Kniha sudcov 4,22) Barak nachádza Síseru mŕtveho (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

A. Gentileschi: Jael a Sísera (1620)

L. Giordano: Porážka Siseru (1692)

J. J. Tissot: Jael ukazuje Barakovi zabitého Siseru (1896-1902)

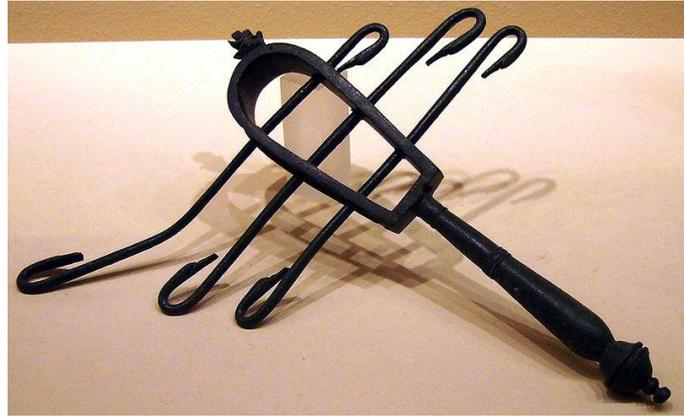
G. Doré: Sísera zabitý Jael (drevoryt, 1866)

sistrum - kovová hrkálka s rúčkou, používaná pri obradoch na počesť egyptskej bohyne *Isis*; *atribút* bohyne *Bastet*; pozri *insigne*

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Szisztrum>

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Sistre>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Sistrum>

egyptské sistrum (Nová ríša)
rímske sistrum

Bohyňa Isis so sistrum (antické umenie)
Mesiac november

Síta - v preklade – „brázda“

-chtonická bohyňa zeme, *hinduistická bohyňa*; tiež synonymum *Ajónidža* alebo *Lakšmí*; vo *védскеj* mytológii vystupovala Síta výhradne ako bohyňa zeme, zrodená z brázdy pri orbe poľa; spájaná s *poľnohospodárskymi* prácami; tiež manželka védскеho boha *Parnžanja* a neskoršie *Indru*; asi od 2.st.po Kr. je uvádzaná ako manželka mytologického princa *Rámu*, po ktorého pravici je zvyčajne zobrazovaná; Síta považovaná za *inkarnáciu* bohyně *Lakšmí* a symbol dokonalej hinduistickej manželky; jej *atribútom* je modrý *lotosový kvet* a prameň zapletených vlasov; pozri *Rámájana*; *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

síto - pozri *Benedikt z Nursie*

Sittow Michael - (†1525); tiež známy ako majster Michiel, Michel Sittow, Michiel, Miguel a mnoho ďalších variantov; maliar z dnešného Tallinu v Estónsku, ktorý bol vyškolený v tradícii starého holandského maliarstva; väčšinu svojho života pracoval ako dvorný maliar Isabelly Kastílskej a Habsburgovcov v Španielsku a Holandsku; bol jedným z najvýznamnejších *flámskych* maliarov tej doby

http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Sittow

M. Sittow: Narodenie

situla - 1.kužel'ová nádobka v tvare vedierka, s pohyblivým uchom do výšky, z bronzového plechu alebo hliny, so širokým ústím; určená na očistnú vodu; existovala od mladšej *doby bronzovej*, vo východoalpskej *halštatskej* oblasti, v *laténskej dobe* aj *rímskom období*; pozri *antická keramika*
2.kropenička

[http://en.wikipedia.org/wiki/Situla_\(vessel\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Situla_(vessel))

http://pl.wikipedia.org/wiki/Sztuka_situl

sivá farba - farba sivá

Siváň st. Štefan - (†1995); slovenský rezbár a insitný sochár, roľník; ako samouk sa venoval kolárstvu; k vyrezávaniu plastík sa dostal cez vyrezávanie *betlehemov*, s ktorými chodil v 20.-30. rokoch koledovať po Slovensku, Morave a Sliezsku; betlehem i figúrky polychrómoval a pri ich výrobe vychádzal z tradície rezbárstva sakrálnych plastík; tento charakter si zachovali aj jeho voľné plastiky s tradičnými námietmi; stretnutia s profesionálnymi výtvarníkmi V. Kompánkom, A. Barčíkom a I. Kolčákom v 60 rokoch mu dali podnet k vyrezávaniu väčších plastík a rozšírili stvárňované námety, napr. biblické témy, variácie *Adama a Evy*, originálne *Piety*, *Madony*, osobité *korpusy*; jeho rezba sa vyznačuje bezprostrednosťou výrazu a naivným čarom; venoval sa vyrezávaniu charakteristických veľkých úľov v tvare *medveďa* a postáv v ľudovom odevu, odporovaných z dedinského prostredia hornej *Oravy*; postupne sa stáva výraznou osobnosťou medzi *insitnými* sochármi na Slovensku; od 70 rokov prejavovali záujem o jeho plastiky viaceré galérie a múzeá; pozri *insitné umenie/laické umenie*

<http://www.oravskakniznica.sk/modules.php?name=Encyclopedia&op=content&tid=278>

http://www.oravskagalera.sk/stefan_sivan.html

<http://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/34276-stefan-sivan-nemal-medzi-insitnymi-umelcami-konkurenta/>

<http://webumenia.sk/web/guest/search/-/results/orderBy=RELEVANCE&page=1&items=28&query=to:%22figur%C3%A1lly%20mot%C3%ADv%22&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data>

Š. Siváň St.: Traja muzikanti

Š. Siváň St.: Sediaci medveď

Š. Siváň St.: Pieta (1970-1979)

Š. Siváň St.: Matka so štyrmi deťmi

Š. Siváň St.: Jánošík

Š. Siváň St.: Sv. Juraj s drakom

Š. Siváň St.: Lev s miskou (1980-1985)

Š. Siváň St.: Útek do Egypta
Š. Siváň St.: Matka s tromi deťmi

Š. Siváň St.: Medveď

Š. Siváň St.: Pieta
Š. Siváň St.: Do poľa

Š. Siváň St.: Hlava „Ružanka“

Š. Siváň St.: Naša mama (1980-1989)

Sivard - v dánskej verzii mýtu hrdina *Siegfried/Sigurd*

www: mýtický škandinávsky bojovník, hrdina, ktorý získa prekliatu zásobu zlata a je zabitý *Brynhildou*; jeho nemeckým náprotivkom bol Siegfried; pozri *nórska mytológia*

siví bratia - *františkáni*; pomenovanie podľa pôvodného sivého mníšskeho habitu; pozri *farba sivá*

Sivko Václav -

V. Sivko: Zázrivá I.

sivý zákal - operácia sivého zákalu je považovaná za najstarší operačný zákrok nielen v histórii očného lekárstva, ale aj celkovo v dejinách všeobecného lekárstva; jej história siaha približne do roku 2000 pr.Kr., kedy sa v Arábii, Indii a v antickom Grécku uskutočnili prvé pokusy odstrániť toto nepríjemné ochorenie; zákrok spočíval v tzv. reklinácii (ohnutia späť) šošovky do sklovca pomocou ostrej ihly, ktorá bola sterilizovaná v plameni tak, aby umožnila šošovke spadnúť do priestoru sklovca a nebránila priechodu svetelných lúčov na sietnicu; pri operácii nebolo potrebné používať anestetiká, keďže v bielku, ktoré sa pri operácii prepichovalo, je len minimálne množstvo nervov; aj z tohto dôvodu sa operácia v prakticky nezmenenej podobe uskutočňovala do 18.st., v niektorých rozvojových krajinách dodnes; vzhľadom k zlej hygiene a použitej metóde dochádzalo počas operácie k mnohým komplikáciám - zápalom, infekciám, odlúpnutiu sietnice alebo vzniku druhotného zeleného zákalu; zriedkavým nebolo ani úplne oslepnutie; pozri *choroby, oko, slepota*

Si-wang-mu - Biedermann v súvislosti s heslom *havran*: v čínskej mytológii Si-wang-mu bola bohyňa - matka Západu, ktorej nosili jedlo havrany a v nebeských súbojoch sa obávali iba *jednorožcov*

Biedermann v súvislosti s heslom *broskyňa*: Si-wang-mu bola v čínskej mytológii bohyňa, ktorá mala v pohorí Kchun-lun záhradu, v ktorej každých tisíc rokov dozrievali broskyne nesmrteľnosti;

pri tejto príležitosti sa konal veľký sviatok *géniov* a Nesmrteľných; pozri *rajská záhrada*; *čínski bohovia*; *atribúty, symboly a alegórie*

Becker v súvislosti s heslom *broskyňa*: strom, kvety a plody broskyne boli symbolmi *nesmrteľnosti*; broskyne nesmrteľnosti dozrievajú na zázračnom strome v pohorí K'un-lun každých 1000 rokov, podľa niektorých prameňov dokonca menej často; známy je „Príbeh o Prameni broskyňových kvetov“, ktorý sa odohráva v inom svete, kde ľudia vedú šťastný život

Sixtínska kaplnka - súkromná *pápežská kaplnka* vo Vatikáne, postavená 1473-1481 pre Sixta IV.; vyzdobená Pinturicchim, Botticellim, Ghirlandaiom, Peruginom, Signorellim, Rossellim a predovšetkým *Michelangelovými* freskami na strope a západnej stene (1534-41); pozri *manierizmus*; *malba nástenná, premalba*; *Posledný súd* (Hall); *fresco buono*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Sixt%C3%ADnska_kaplnka

Michelangelo: Fresky v Sixtínskej kaplnke (15.st.)

Sixtínska madona - Baleka: Raffaelov obraz Madony s dieťaťom; dnes sa nachádza v *Zwingri* v Drážďanoch

-v súvislosti s heslom *záves*: myšlienku odkrytia božstva rozhrnutím závesu maliarsky uskutočnil i Raffael na obraze Sixtínskej madony

-Raffaelova Madona bola stelesnením renesančnej predstavy o kráse; pozri *renesancia* (Baleka)

http://sk.wikipedia.org/wiki/Sixt%C3%ADnska_Madona

http://it.wikipedia.org/wiki/Madonna_Sistina

tzv. **Sixtínska kaplnka egyptská** - hrobka kráľovnej Nefertari, hlavnej manželky Ramssese II. Veľkého (1300 pr.Kr.); pre svoju nádhernú výzdobu z farebných *hieroglyfov* dostala tento názov a je považovaná za najkrajšiu objavenú hrobku; pozri *faraón* (Discovery)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Nefertari>

Sixtus II. - (†258); *pápež*, mučeník

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sixtus_II.

http://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Sixtus_II

[http://hu.wikipedia.org/wiki/II. Szixtusz p%C3%A1pa](http://hu.wikipedia.org/wiki/II._Szixtusz_p%C3%A1pa)

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=2

Raffael: Sixtínska madona

Sizyfos - gréc. Σίσυφος /Sísyphos; v gréckej mytológii kráľ v Korintu, ktorý chcel oklamať bohov aj smrť a za trest ho Zeus odsúdil valiť ťažký kameň v podsvetí; podľa jednej verzie on bol pravým otcom Odysea, nie kráľ Laertes; pozri Tartaros, Hádes, Thanatos

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Sizyfos>

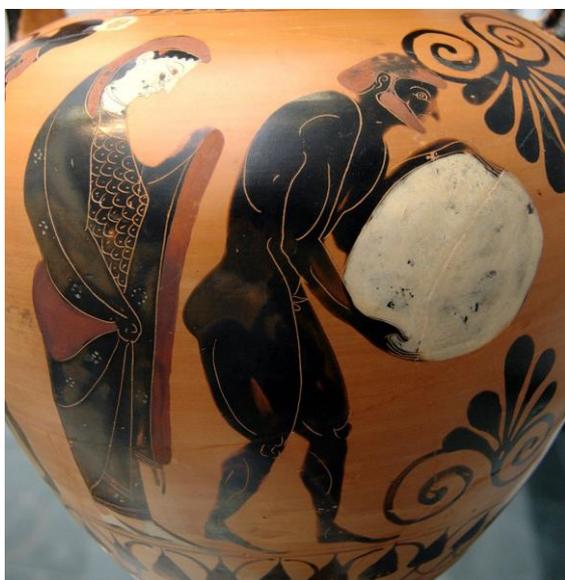
<http://sk.wikipedia.org/wiki/Sizyfos>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Szisz%C3%BCphosz>

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%AF%CF%83%CF%85%CF%86%CE%BF%CF%82>

<http://eo.wikipedia.org/wiki/Tartaro>

-v stredovekých motívoch pekla pyšní ľudia (pozri *Superbia*) zobrazovaní ako nesú balvany na chrbte ponášajúce sa na *Sizyfa*

Persefone dohliada na Sizyfa v podsvetí (attická amfora, 530 pr.Kr.)

Tizian: Sisyfos (1548-1549)

Guercino: Sisyfos (17.st.)

F. von Stuck: Sisyfos (1920)

Skadi - [www](http://www.wiki.sk): severská obryňa, dcéra Tjaziho a manželka boha *Hjörda*; hovorilo sa jej bohyňa lyží, na ktorých sa vydávala ozbrojená lukom loviť zver; keď *Asovia* po únosu bohyne *Idun* zabili jej otca, museli Skadi ponúknuť mier; ten spočíval v tom, že si smela zvolíť za muža jedného z nich a navyše ju museli rozosmiať (pozri *smiech*); myslela si, že je to pre Asov nesplniteľné želanie. Asovia však s tým súhlasili pod podmienkou, že si manžela vyberie iba podľa nôh; Skadi si vybrala samozrejme tie najkrajšie nohy, lebo si myslela, že patria krásnemu bohu *Baldurovi*, ale mylila sa, patrili bohu *Njördovi* z *Nóatúnu*, ktorého si potom musela zobrať; a *Lokimu* sa nakoniec podarilo Skadi rozosmiať: priviazal jeden koniec povrazu k brade kozy a druhý k svojmu mužskému údu; preťahovali sa sem a tam a pritom jačali a kričali, až nakoniec *Loki* padol Skadi do lona a tá sa rozosmiala; tak bol mier uzavretý; *Odin* ešte dal Skadi jednu náhradu, vzal *Tjaziho* oči a vyhodil ich na oblohu, kde zostali ako dve hviezdy; Skadi a *Njörd* sa nevedeli dohodnúť, kde budú bývať; Skadi túžila po horách a chcela bývať v obydlí svojho otca v kraji zvanom *Trymheim*, *Njörd* zasa pri mori; pokúsili sa preto o kompromis; deväť dní trávili u Skadi a deväť u *Njörda*; Skadi mala početné nezhody s *Lokim* a keď ho bohovia pripúťali ku kameňom za vraždu *Baldura*, pokúsila sa ho otráviť hadom, ktorého jed mu kvapkal do tváre

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skadi>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ska%C3%B0i>

L. Huard: Skadi si vyberá manžela (ilustrácia)

Skagen maliari - dánsky Skagensmalerne; dánska umelecká skupina v rybárskej dedine Skagen, ktorá nadobudla celoštátny význam v 80. a 90. rokoch 19. st.; venovala sa predovšetkým z *plenérovej maľbe*; maliari pracovali po vzore francúzskej *barbizonskej školy* v štýle *realistickom* či *naturalistickom*, čiastočne už *impresionistickom*; hlavní predstavitelia združenia, ktorý tvorili v Skagenu, a to najmä v letných mesiacoch, boli básnik a marinista Holger Drachmann, Oscar Björck, PS Kroyer, Marie Kroyer, Christian Krohg, dvojica Michael a Anna Ancher, Lauritz Tuxen, Karl Locher Viggo Johansen a Karl Madsen; pozri *dánski maliari*; *skupina*

<http://de.wikipedia.org/wiki/Skagenmaler>

A

Jørgen Aaby

Anna Ancher

Michael Ancher

B

Oscar Björck

Christian Blach

Brøndums Hotel

C

Gad Frederik Clement

TUPS Clement

D

Holger Drachmann

G

Wilhelm von Gegerfelt

H

Ella Heide

J

Viggo Johansen
K
Ludvig Karsten
Peder Severin Kroyer
Christian Krohg
Johan Krouthén
Marie Kroyer

L

Carl Locher
Charles Lundh

M

Karl Madsen

N

Thorvald Niss

P

Anna Palm de Rosa
Julius Paulsen
Eilif Peterssen

R

Martinus Rørbye
Julius Runge

S

Christian Skredsvig
Adrian Scott Stokes
Marianne Stokes
Fritz Stoltenberg

T

Frits Thaulow
Laurits Tuxen

W

Johannes Wilhjelm
Jens Ferdinand Willumsen

skala - gréc. petra; preberá symboliku *kameňa*; v *kresťanstve* skala obrazom *Jahveho*, na púšti *Mojžiš* otvára skalu s životodarnou vodou, symbolizuje *Krista* (obdobne ako *kameň rohový*), *apoštola Petra*

<http://www.wikipaintings.org/ru/tag/cliffs-and-rocks>

Narodenie boha Mitru zo skaly (4.st.pr.Kr.)

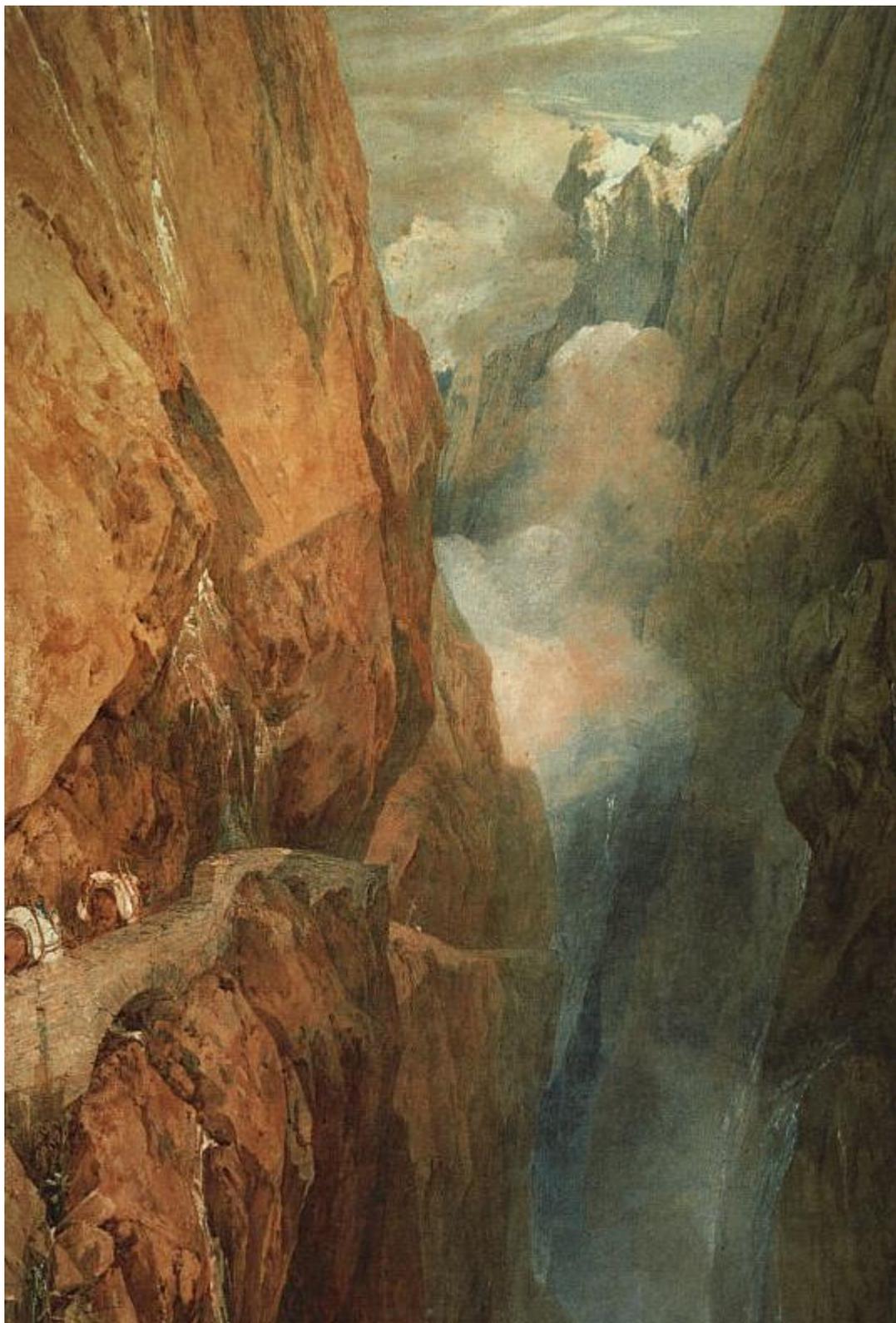
Okruh J. Patinira: Sv. Hieronymus kajúcnik (1480)

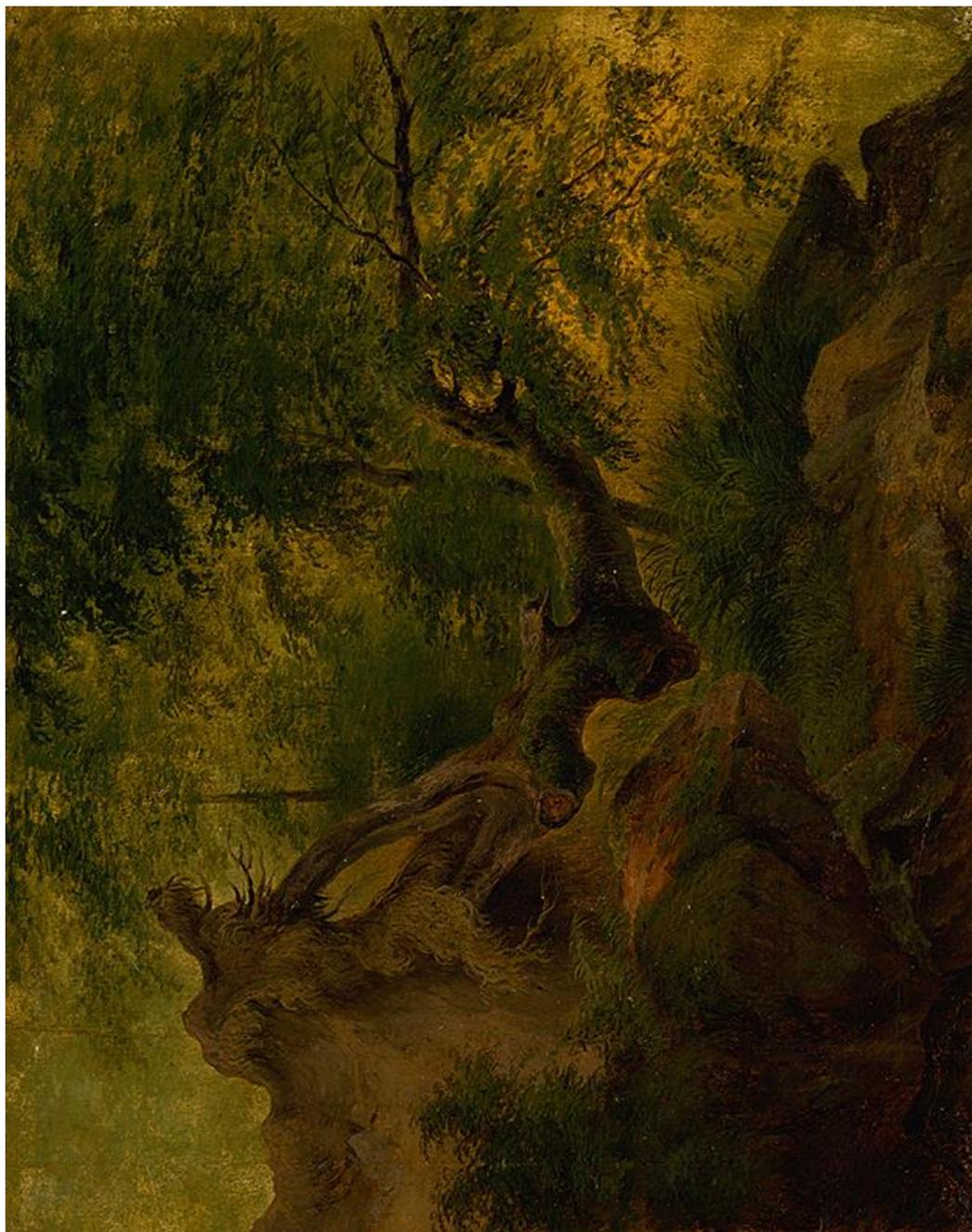
J. Patinir: Krajina so skazou Sodomy a Gomory (1520)

R. Savery: Skalnatá krajina (17.st.)

W. Turner: Priechod svätého Gotharda (1804)

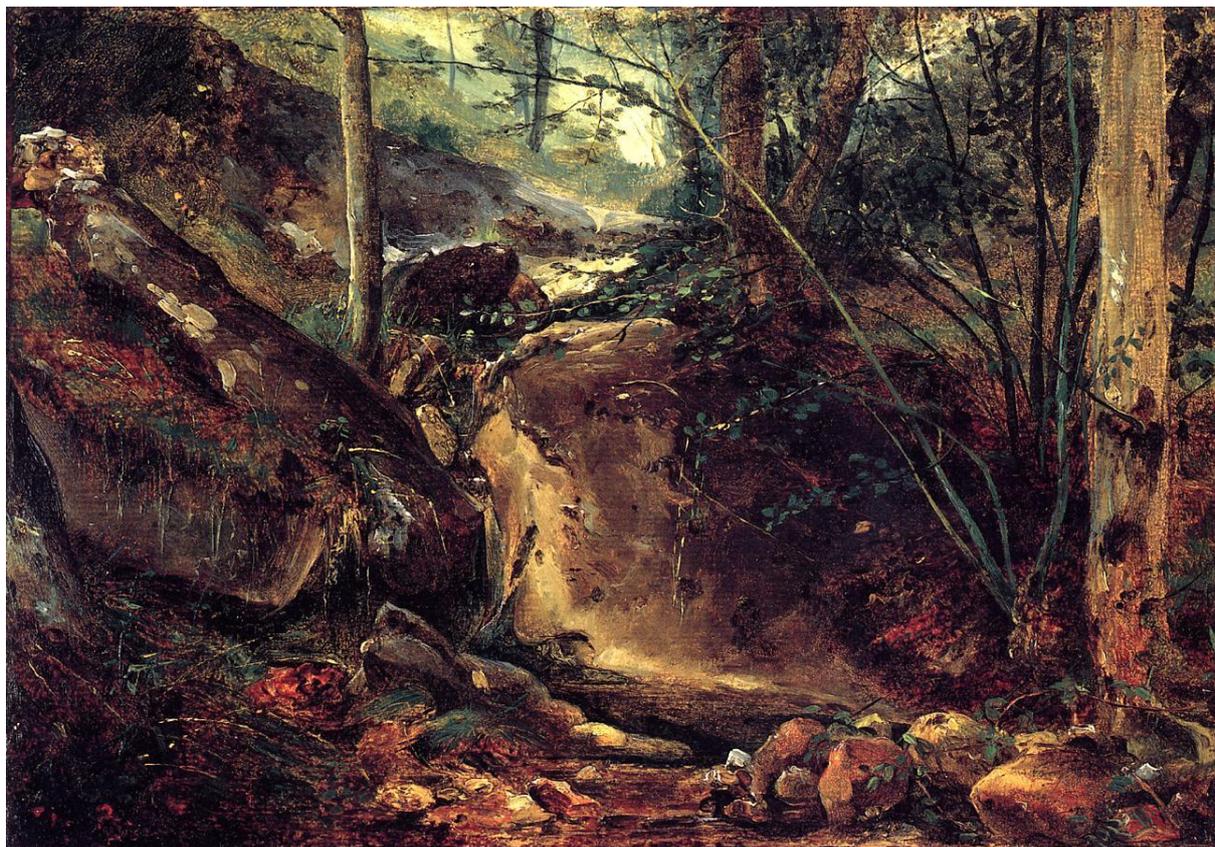
J. B. Klemens: Vykokorený strom (1860-1870)

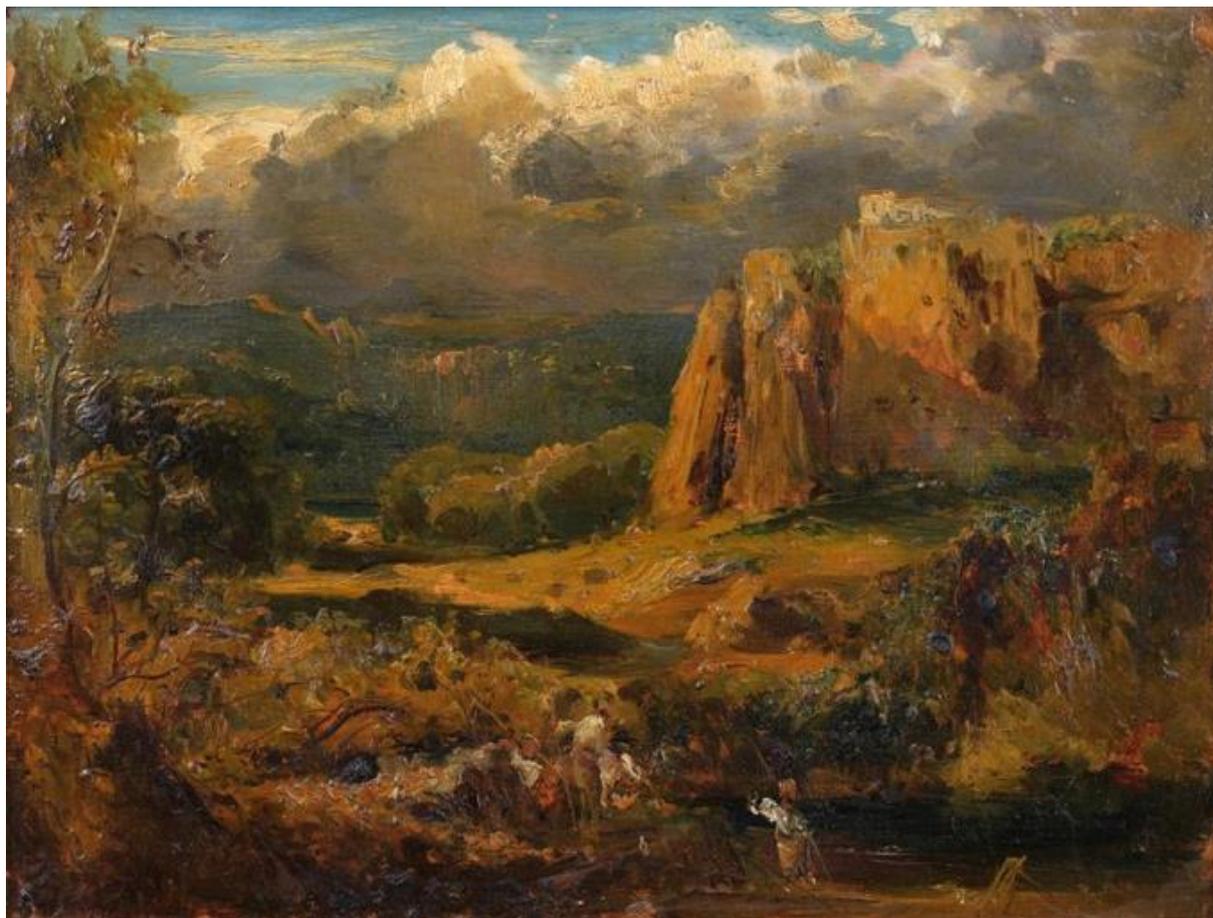
W. Turner: Skaliská Mew pri vchode do zátoky Plymouth Sound (19.st.)

T. Rousseau: Skalnatá krajina (19.st.)

T. Rousseau: Horský potok v Auvergne (1830)

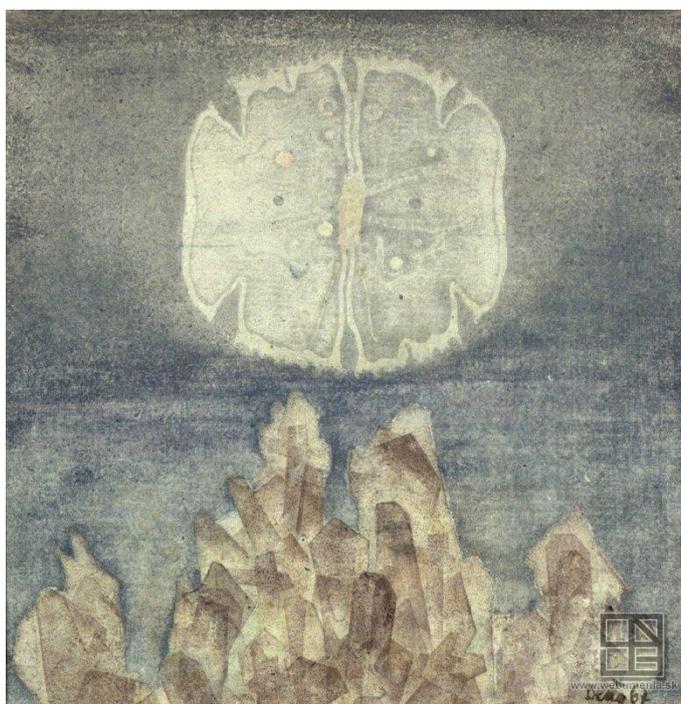
T. Rousseau: Malhecské skaly v údolí Saint-Vincent (1830)

E. Čordák: Skaly

M. Rudavská: Skaly a oblaky

J. Beňo: Duch skál

Skaldenmet - Medovina poézie

Skalica - pozri Slovensko

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Skalica_\(mesto\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Skalica_(mesto))

J. Koreszka: Pohľad na Skalicu z vinogradov (1958)

J. Koreszka: Skalica z vinogradov (1958)

skalná architektúra - architektúra skalná
skalingerské cimburie - cimburie skalingerské
Skalka na Orave - pozri Slovensko

A. Zmeškalová: Skalka na Orave (1858)

skalná architektúra - architektúra skalná
skalné maľby - pozri paleolitické jaskynné maľby, rentgenový štýl, austrálske umenie

<http://www.featurepics.com/online/Bison-Petroglyph-Photo278426.aspx>

<http://www.featurepics.com/online/Aboriginal-Rock-Art-1630697.aspx>

Skalné maľby domorodcov (Ubirr, Kakadu National Park, Northern Territory, Austrália)

Skalný dóm - pozri *základný kameň (Skalného dómu)*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Skaln%C3%BD_d%C3%B3m

skalný hrob - pozri *egyptská architektúra pohrebná, egyptská architektúra skalná, dromos; Absolónov hrob, Kristov hrob, Vzkriesenie Lazára, Pohreb Krista*

[http://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ra_\(Biblia\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ra_(Biblia))

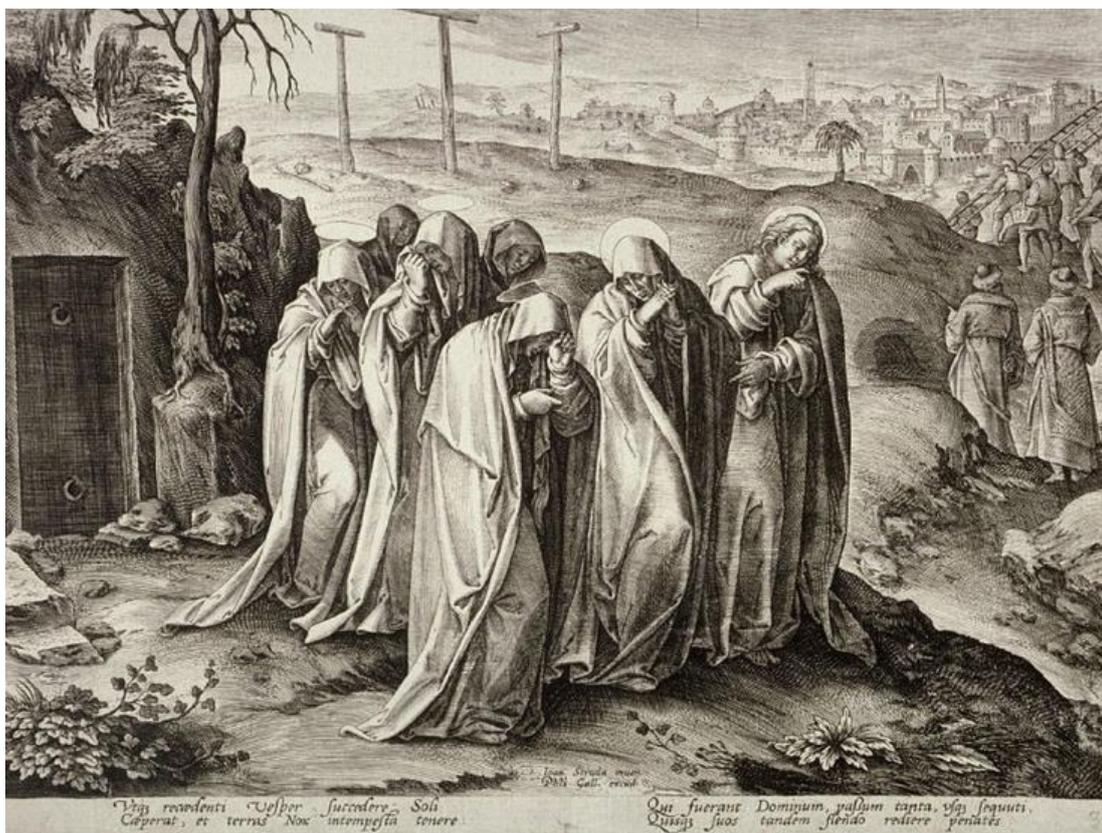
Kristus ukladaný do hrobu (freska kostola S. Angelo in Formis, 11.st.)

V. Carpaccio: Oplakávanie Krista (1510)

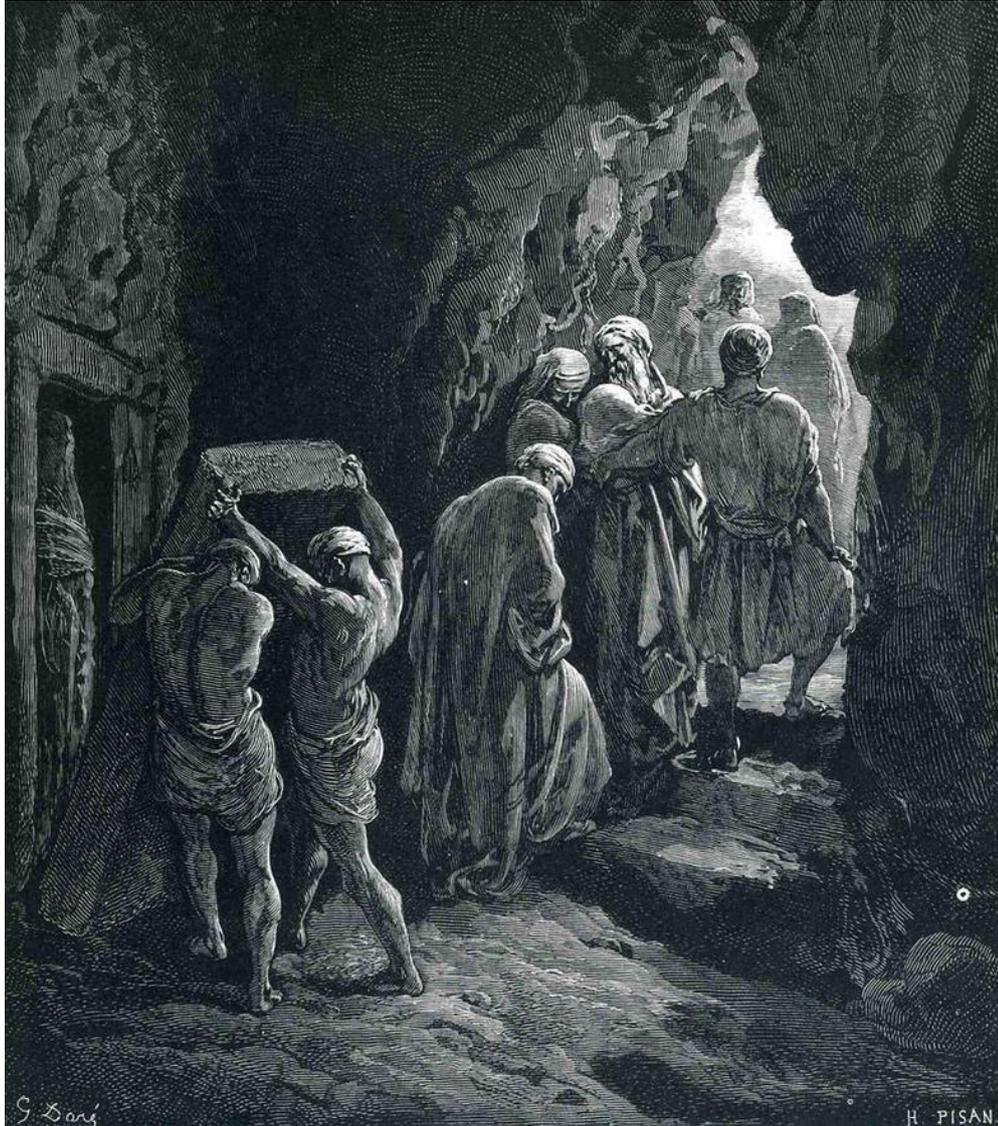
P. Brueghel st.: Vzkriesenie Krista (16.st.)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Návrat plačúcich žien po ukrižovaní (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

A. Wierix: Vzkriesenie Krista. Apoštol Peter a iný učeník pri hrobe (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

G. Doré: Pohreb Sáry (drevoryt, 1866)

skalný chrám - 1.typ *egyptského chrámu* (*speos, hemispeos*)

2.obecný názov pre chrámy vytesané v skalných masívoch (India, Čína, Egypt ad.) pod heslom *architektúra skalná*

Dudák pod heslom *egyptský chrám*: chrámové priestory vytesané do skalného masívu a to buď celkom (grécky termín *speos*) alebo len sčasti (*hemispeos*); najstarší dochovaný skalný chrám pochádza zo Strednej ríše (12.dynastia; chronológia pozri *egyptské umenie*), nachádza sa na Sinajskom poloostrove a bol zasvätený *Hathore* („Panej tyrkysu“); najvýznamnejšie skalné chrámy sú Malý chrám a Veľký chrám v *Abú Simbel*; kombináciou skalného chrámu a terasového chrámu (*hemispeos*) je chrám kráľovnej *Hatšesut* v *Dér-Bahí*

Skalný palác - pozri *Messa verde*

Skamandros - gréc. Σκάμανδρος/Skamandros; v *gréckej mytológii* riečny boh, boh rovnomennej rieky v blízkosti *Tróje*; podľa *Hesioda* syn *Okeana* a *Tethys*; otec *nymfy Kallirhoé* a najstaršieho *trójskeho* kráľa *Teukra*; podľa *Illiady* bol nahnevaný na *Achilea*, že zablokoval tok rieky mŕtvymi telami *trójskych mužov*, ale bol nútený ustúpiť pred *Hefajstom*, ktorý bol na strane *Grékov* a zahnal *Skamandra* dažďom ohňa; pozri *Ganymédes*; *bohovia vodní*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Scamander>

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Scamandro>

A. Couder: Achilles v boji proti Skamandrovi

A. Caron: Skamander (16.st.)

Ch.-A. Coypel: Achilles a Scamandros (18.st.)

„skamenená geometria“ - „geometria skamenená“

skanzen - múzeum *ľudovej architektúry* v prírode; meno podľa Skansenu - parku v Stockholme o rozlohe 30ha; skanzeny vznikajú okolo jestvujúcich objektov *in situ* alebo prenášaním stavieb, prípadne rekonštrukciou archeologických nálezísk; pozri *alej sfing*

skarabeus - africký chrobák; symbol sily valiacej po oblohe slnečnú guľu > posvätný chrobák starých *Egyptanov* predstavujúci boha vychádzajúceho slnka *Cheprera*; symbol *nesmrteľnosti*; aj vo funkcii *amuletu* (pozri *kameň*, *apotropaion*), posvätnéj sošky alebo *pečatidla*; typy: *skarabeus srdcový*, *skarabeus blahoprajný* (s pozdravným textom), *pamätný* a *spravodajský* (oznamoval významnú udalosť); pozri *xoanon*; *šperk*, *móda*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Skarabeus_posvy%C3%A4tn%C3%BD

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B9

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B9%CE%B3%CF%85%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%83%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CF%82

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%A8%D7%A4%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%A>
A

skarabeus vo funkcii amuletu (Egypt, steatit)

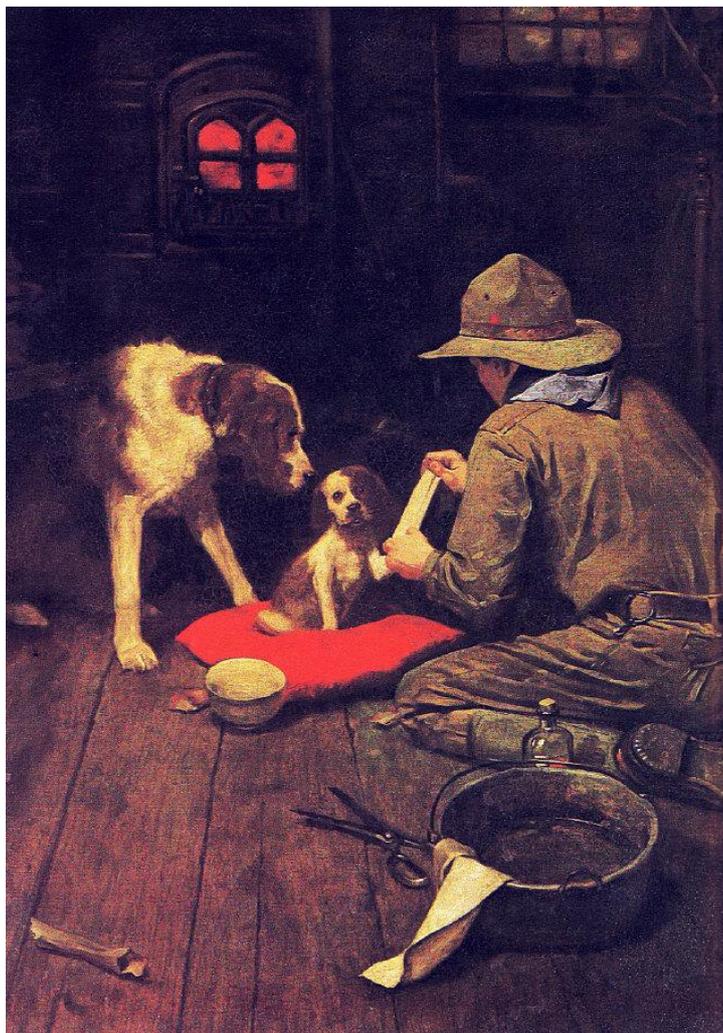

F. Décorchemont: Váza s veľkými skarabmi (sklo, 1913)

skarabeus srdcový - skarabeus vo funkcii *amuletu* vkladajú do *mumifikovaných* tiel namiesto srdca *mŕtveho*; na spodnej strane opatrený citátom z *Knihy mŕtvych*; archeológ D. Hulínek uvádza, že srdce a obličky mŕtveho museli zostať v tele, nakoľko v ňom sídlila duša; pozri *mumifikácia* (SME)

<http://server.sk/zaujímavosti/interesante/skarabeus-posvatny-boh-egyptanov/>

skatový kríž - *kríž skatový*
skaut -

N. Rockwell: Prvý skautský kalendár (1925)

skaza - ničenie

Skaza Jeruzalemu - Ježiš predpovedá skazu Jeruzalemu

skaza sveta - obraz zániku sveta podaný v *Apokalypse*

skaziteľ - ruský dedinský spevák *bylín*; pozri *skoromoch*, *umenie ruské*; *bard*

Skeiron - Zamarovský v súvislosti s heslom *Theseus*: v *gréckej mytológii* bol Skeiron megarský zbojník, ktorý číhal na povesťných pod skalou nad morom a prikazoval im, by si odložili veci a umyli mu v blízkej studničke nohy; *Theseus* ho počúvol a keď mu Skeiron nastavil nohy, chytil ho za ne a veľkým oblúkom ho prehodil cez seba do hlbín